

Őszülő serdülőként eszmélésem terében, volt gimnáziumomban érettségi elnökösködöm. Tűnődöm. Mikor érett az ember? Ha tud már a halálról, ha látja az időtengely végét, még ha azt nem is, melyik pozitív egész számnál szakad meg életgörbéje? Ha már "sokat" tud az életről, s reményeinek serpenyőjét a lemondás ellensúlyai tartják vissza az égbe repüléstől? Vagy mégiscsak a szerelem teszi éretté, amikor a testében burjánzó erő formát ölt, s egy másik embert, a világegyetem legnemesebb nyersanyagát maradandó módon alakítja?

Meglehet, az érettség akkor következik el, amikor a csalhatatlannak vélt személyek köréből kihullik a szülő, a tanár, az addig mérvadó barát. Talán az istennel vagy a hiányával folytatott jákobi birkózás teszi éretté az embert ("a jelöltet"), vagy az, ha egy csecsemőt képes másképp a karjára venni, mint a gyermekora óriás-babáját, mackóját? Felmerül, hogy az együttérzés képessége teszi éretté, amikor nem a regényekből tanult szánalmat, hanem a saját lényét megragadó, a felelősségét felkeltő érzést táplál egy másik elesett iránt, amikor a tékozlónak ágyat vet ahelyett, hogy megfeddné őt? Vagy az teszi éretté, amikor először olvassa el az újság első oldalát is, megértve, hogy ami Boszniában vagy Haitin zajlik, az az ő sorsának része, mert emberi sors, s vele is megtörténhet, ahogyan szüleivel, nagyszüleivel megesett a háborúk vagy a menekülések idején? Esetleg amikor először retten meg Mozart Requiemjét hallgatva, megérezvén-a kimondhatatlant, a csak húrokon, hangszálakon elzenghetőt? Vagy az érettség a felnőttéssel azonos, a libikóka egyszeri, visszafordíthatatlan átbillenésével, amikor a gyermek rádöbben, már nem neki van szüksége a szüleire, hanem azoknak reá, amikor ő válik a biztonság forrásává? Esetleg egy talányos wittgensteini sor jelentéskörének bizonyosságszerű megfejtése, vagy egy Ady-fohással együtt-rezdülés avat éretté?

Az érett ember nem tudja a választ, Az érettségiző tételei közt sem szerepel, Folyamatosan vizsgázunk, de nem lesz bizonyítványosztás.